

Ростислав Мудрик

*студент магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

Людмила Будник

*доцент кафедри кримінального права та процесу,
економічної безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

ЗМІСТ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Специфіка виявлення та розслідування злочинів у сфері економіки зумовлює необхідність використання спеціальних знань шляхом залучення обізнаних осіб.

Традиційно під спеціальними знаннями розуміють систему теоретичних знань і практичних навичок у галузі конкретної науки або техніки, мистецтва або ремесла, набутих шляхом спеціальної підготовки або професійного досвіду і необхідних для вирішення питань, що виникають в процесі кримінального або цивільного судочинства [1, с. 343]. Але в жодному нормативному документі не дано визначення спеціальних знань експерта і не сформульовані мінімальні вимоги до рівня цих знань для належного проведення економічної експертизи [2, с. 79].

Експерт-економіст зобов'язаний володіти різноманітні спеціальними знаннями не на рівні загальних уявлень, а на рівні професіонала, визнаного державою. Крім того, судовий експерт-економіст повинен орієнтуватися в різних сферах практичної діяльності, пов'язаної з економічними відносинами суб'єктів різного рівня, а також в особливостях вирішення відповідних спорів у судовому порядку. Він повинен мати чітке уявлення про значення проведених ним досліджень і зроблених висновків для формування системи доказів по даній справі.

Основу спеціальних знань експерта-економіста складають бухгалтерський облік (фінансовий і управлінський), економіка і управління підприємством, фінанси і кредит, податки і оподаткування, банківська справа, економіка праці та ін., доповнені знаннями з криміналістики, господарського, цивільного і кримінального процесу, а також різних галузей права (цивільного, адміністративного, фінансового, земельного, трудового, кримінального тощо). Це повинен бути комплекс економічних і юридичних знань, трансформованих і інтегрованих з метою вивчення

діяльності господарюючих суб'єктів і її можливих негативних наслідків [3].

Спеціальні знання можуть використовуватися як в процесуальній формі, коли результати їх застосування мають доказове значення, так і в непроцесуальній формі. Одним з видів процесуального використання спеціальних знань є судова економічна експертиза, а носієм спеціальних знань є експерт, який використовує свої спеціальні знання при проведенні судової експертизи. Іншим видом процесуального застосування спеціальних знань є залучення спеціаліста до проведення слідчих і судових дій. Спеціаліст використовує свої знання і навички з метою сприяння слідчому при виявленні і вилученні документів, допомагає при постановці питань експерту і дає роз'яснення сторонам та суду з питань, що входять до його професійної компетенції.

Поряд з процесуальними виділяють також непроцесуальні форми використання спеціальних знань: залучення спеціаліста для проведення ревізій та документальних перевірок, несудова експертиза, консультативно-довідкова діяльність спеціаліста, залучення спеціаліста до аналізу причин і умов, що сприяють вчиненню злочину.

Підставою поділу форм використання спеціальних знань на процесуальну і непроцесуальну повинен виступати результат їх використання. Якщо цей результат має доказове значення, то це процесуальне використання спеціальних знань, якщо ні - то не процесуальне.

Практика судово-економічної експертизи пов'язана з дослідженням комплексу документів, в яких відображені дії економічних суб'єктів, передбачені чинним законодавством, різного роду порушення і їх наслідки. Тому в складі спеціальних знань судових експертів мають бути не тільки знання з різних сфер економіки, але і правові знання, а також знання з інформатики.

В першу чергу ці положення мають бути націлені на використання всіма суб'єктами експертизи єдиної системи термінів. В дану систему повинні входити найважливіші смислові поняття зі сфери економіки, на яких базуються економіко-математичні моделі, що використовуються при проведенні розрахунків, наведених у різних документах, що відображають фінансово-господарську діяльність фігурантів економічного злочину, який розслідується, а також елементарні математичні поняття, що дозволяють контролювати процеси накопичення похибок у розрахунках економістів, про які самі фігуранти кримінальної справи вкрай рідко

надають інформацію. Крім економічних знань необхідні і правові знання в частині, яка регламентує правила документального відображення фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів різного рівня [20].

Крім того експерту-економісту необхідно орієнтуватися в особливостях правового регулювання фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів різного виду. У багатьох випадках вже на стадії підготовки документів і матеріалів для експертизи і формулювання експертних завдань виявляється невідповідність документації, наданої на експертизу, положенням чинного законодавства. Це дозволяє особі, яка призначає судову експертизу, конкретизувати завдання експертного дослідження, в тому числі в порядку консультації з відповідним фахівцем.

Перелік використаних джерел

1. Романів С.Р. Судово-економічна експертиза в Україні: її економічна суть та кадрове забезпечення/ С.Р. Романів, Л.А. Будник, С.І. Саченко/ Інфраструктура ринку. - 2018. - № 23. -С. 343-350.

2. Романов В. Судебная бухгалтерия. Краткий курс [Электронный ресурс]/В.Романов.-: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=38801>

3. Савченко Л. І. Судово-бухгалтерська експертиза: опорний конспект лекцій / Л. І. Савченко. - К.: КНТЕУ, 2001. - 166 с.

Ольга Муравська

*студентка магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Проблематика попередження економічної злочинності в умовах трансформаційної економіки належить до числа найактуальніших кримінологічних, політичних і правових проблем сучасної України. Ефективна боротьба з проявами економічної злочинності потребує комплексного системного підходу і органічного поєднання профілактичних, правоохоронних та репресивних заходів, чітко визначених пріоритетів та належного забезпечення: економічного, кадрово-професійного, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, матеріально-технічного тощо. Ігнорування хоча б однієї з цих складових суттєво знижує ефективність боротьби з економічною злочинністю в державі.